

O Senožečah na podlagi župnijske kronike

About Senožeče based on parish chronicle

mag. prof. zgod. Elena Franetič

33

IZVLEČEK

Župnijska kronika je lahko pomemben vir za preučevanje krajevne zgodovine. Iz nje lahko, poleg informacij o dogodkih v kraju, razberemo, kako je svetovno dogajanje vplivalo na življenje v majhni vasici. Koliko podatkov bomo našli, je seveda odvisno od tega, kako vesten je bil duhovnik pri zapisovanju v župnijsko kroniko. Iz tega razloga lahko o nekem obdobju izvemo veliko, o drugem obdobju pa bistveno manj ali celo nič. Pozabiti ne smemo niti na veliko mero kritičnosti, ki je potrebna pri obravnavi navedenih podatkov. V pričujočem članku je kratko predstavljena zgodovina Senožeč na podlagi tamkajšnje župnijske kronike.

Ključne besede: župnijska kronika, župnik, Senožeče, krajevna zgodovina.

ABSTRACT

Parish chronicle can be an important source for studying local history. Besides information about events in town, we can also understand how the world events affected life in a small village. How many information we will be able to find depends on how conscientious the pastor who wrote the chronicle was. This is the reason why for some periods we have a lot of information and for others we have few or even none. Also, we should not forget a great deal of criticism that is necessary when dealing with written facts. In this article is briefly presented the history of Senožeče based on information from local parish chronicle.

Key words: parish chronicle, pastor, local history, Senožeče.

UVOD

Senožeče ležijo v jugozahodnem delu Slovenije in štejejo 616 prebivalcev.¹ Kraj pripada občini Divača in upravni enoti Sežana. Danes so nam Senožeče poznane predvsem kot majhen in razmeroma nepomemben kraj, ki leži ob primorski avtocesti. Nekoč ni bilo tako, saj je skozenj peljala pomembna pot od Trsta do Ljubljane oz. naprej do Dunaja. Ravno na podlagi te prehodnosti je kraj pridobil na svojem pomenu in se razvijal. Postal je središče senožeške kotline, v njem pa se je med drugim že zgodaj izoblikovala župnija Senožeče. Leta 1856 je takratni senožeški župnik Anton Pokorn začel s pisanjem župnijske kronike. Od takrat pa do danes so nastali štirje zvezki župnijske kronike, ki so shranjeni v župnijskem arhivu v senožeškem župnišču.

Pričujoč članek je skrajšana in prilagojena različica moje magistrske naloge², ki je nastala na podlagi zgoraj omenjenih štirih zvezkov senožeške župnijske kronike in katere namen je bila analiza župnijske kronike kot vira za zgodovino Senožeč. Ugotoviti sem poskušala, kaj je v župnijski kroniki sploh zapisano, ali nam ti podatki lahko služijo kot vir pri raziskovanju krajevine zgodovine in kaj lahko iz zapisov razberemo. Opirala sem se na podatke iz kronike, ostalo literaturo pa sem pritegnila le izjemoma, zato ne pozabimo, da je takšna zgodovina na določenih mestih lahko precej pristranska.

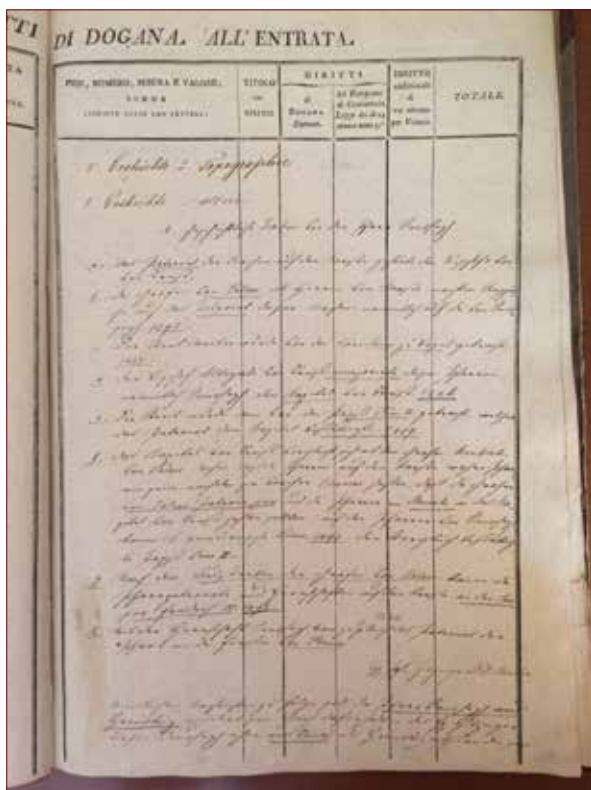
V naslednjih vrsticah je najprej predstavljen fizičen izgled vseh štirih zvezkov župnijske kronike, v nadaljevanju pa so izpostavljeni tisti kroniški zapisi, ki opisujejo bistvene dogodke v Senožečah oz. dogajanje, ki je vplivalo na življenje tamkajšnjih ljudi in je tako pisalo zgodovino kraja.

1 Število prebivalcev v Senožečah 1. januarja 2020. <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8857> (dostop: februar 2021).

2 Franetič, Elena. »Snozejci kukr je župnik napisou. Senožeče skozi župnijsko kroniko.« Magistarsko delo, Filozofska fakulteta UL, 2019.

FIZIČEN IZGLED SENOŽEŠKE ŽUPNIJSKE KRONIKE

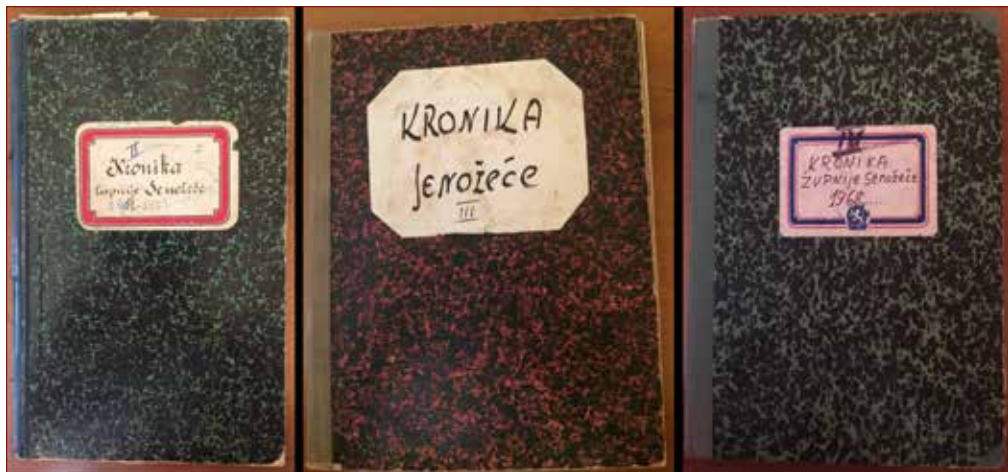
Kot je bilo omenjeno že zgoraj, je prvi zvezek župnijske kronike začel zapisovati župnik Anton Pokorn leta 1856. Zvezek je nekoliko večji kot A4 format in ima trde platnice. Zasnovan je bil sicer kot nekakšna trgovska oz. carinska knjiga. To lahko sklepamo iz tabele, ki je kot predloga natisnjena na vseh straneh, vendar pa to Antona Pokorna ni zmotilo in je zapisoval kar čez tabelo, kar prikazuje Slika 1. Prvi zvezek kronike obsega skupno 66 strani, ki pa niso oštevilčene. Besedilo v nemškem jeziku je zapisano v celih stavkih in v pisani gotici. Pokornova pisava je po večini lepa in čitljiva, zato bralec, ki je večč te pisave, pri branju nima težav. Nekoliko težje je besedilo berljivo le na tistih mestih, kjer se je župniku malce razlilo črnilo oz. je kakšen stavek napisal naknadno in so besede posledično nekoliko stisnjene in napisane na majhno.

Slika 1: Notranjost prvega zvezka senožeške župnijske kronike.³

3 »Kronika župnije Senožeče 1856«, 1.

Prvemu zvezku župnijske kronike je priloženih še nekaj listov. Pod besedilo, ki je napisano na sedmih straneh, se je podpisal kasnejši senožeški župnik Marijan Hrvatín, ki je poleg dopisal še datum, 14. julij 1970. Čeprav gre sprva sklepati, da je on avtor besedila, pa temu ni tako, saj je besedilo le pretipkal iz knjige *Postojnsko okrajno glavarstvo: zemljepisni in zgodovinski opis*.⁴

Slika 2: Prednje platnice drugega, tretjega in četrtega zvezka senožeške župnijske kronike.

Preostali trije zvezki župnijske kronike so si med seboj na videz podobni. Vsi trije so nekoliko manjši kot A4 format in imajo trde platnice, od prvega pa se razlikujejo po tem, da so to navadni črtasti zvezki. Vsi senožeški župniki, ki so zapisovali v te tri zvezke župnijske kronike, so dogajanje opisali v slovenskem jeziku in v stavkih. Nekateri so v enem odstavku opisali dogajanje v celem letu, drugi so na vrh strani na veliko zapisali letnico in pod njo pisali datume ter poleg njih opis dogodka. Tako lahko v enem zvezku najdemo različne načine zapisov. Vsi pisci senožeške župnijske kronike so imeli čitljiv rokopis in pri branju tako nimamo posebnih težav.

4 »Postojnsko okrajno glavarstvo: zemljepisni in zgodovinski opis.« Postojna: R. Šeber, 1889, 107–117. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-5IBYD6BJ/d48b148e-4d6b-4fd1-91b7-d86002cea589/PDF> (dostop: maj 2019).

Drugi zvezek župnijske kronike obsega 74 strani, ki so že same po sebi oštevilčene. Prvi list je bil iz zvezka skoraj v celoti iztrgan in zato se besedilo na tretji strani začne kar sredi stavka. Prav tako je bilo nekaj listov iztrganih na koncu zvezka. Ta zvezek župnijske kronike opisuje obdobje med letoma 1901 in 1922, vanj pa so zapisovali trije različni avtorji. Do strani 31 oz. do maja 1916 je v kroniko mogoče zapisoval župnik Janez Bešter, ker pa te strani zajemajo tudi obdobje pred omenjenim župnikom, je avtor zapisov lahko kateri od ostalih cerkvenih uradnikov. Na to morda namiguje tudi dejstvo, da je besedilo pisano v tretji osebi ednine. Obdobje od maja 1916 do februarja 1921 je na straneh 31 do 70 opisal župnik Ivan Rihar, ki piše malo v prvi in malo v tretji osebi ednine. Zadnje strani zvezka so pisane v tretji osebi množine in opisujejo obdobje od februarja 1921 do začetka leta 1922, obdobje, ko je v Senožečah župnikoval Franc Rupnik.

Izpostavimo, da je v drugem zvezku župnijske kronike na straneh 64 in 65 prvič prilepljen časopisni članek. Članek nosi naslov *Odprto pismo g. cav. Faustu Cavaliju, civ. kom. v Postojni* in je datiran s 14. septembrom 1920, v kroniko pa ga je prilepil župnik Rihar, ki je hkrati tudi avtor članka.

Drugemu zvezku župnijske kronike je priloženih še nekaj listov, ki so naslovljeni kot *Kronika Katoliškega slovenskega izobraževalnega društva v Senožečah*. Poleg naslova je zapisano, da je bila ta sestavljena julija 1910 »na podlagi ustmenih sporočil in lastnih doživljajev« Antona Šifrarja, ki je bil tajnik društva.⁵ Na štirih straneh je opisana ustanovitev društva, prireditve in ostale dejavnosti, s katerimi so se ukvarjali člani društva do leta 1916. V besedilu naletimo na tri različne pisave, vendar ne moremo z gotovostjo trditi, kdo je zaslužen za te zapise.

Tretji zvezek župnijske kronike nam daje vpogled v dogajanje od začetka leta 1922 do avgusta 1968. Zvezek obsega 103 strani, ki sta jih avtorja zapisov, župnika Janez Vilhar in Rado Šonc, večinoma oštevilčila. Od vseh senožških župnikov je bil pri zapisovanju v kroniko najbolj skromen prav Janez Vilhar. Vsakemu letu je namreč namenil le nekaj vrstic, ponekod tudi eno samo ali niti ene. Tako obdobje od začetka leta 1922 do druge svetovne

⁵ »Kronika Katoliškega slovenskega izobraževalnega društva v Senožečah«, 1.

vojne opiše na vsega skupaj 12 straneh. Obdobje druge svetovne vojne je opisano na straneh 12 do 19, vendar Vilhar tega ni zapisoval sproti, ampak šele po koncu vojne, ko se je vrnil iz konfinacije. Povojno obdobje do leta 1957 je opisano na straneh 19 do 27, kasneje pa Vilhar nekaj let v kroniko ne vpiše ničesar. Vilhar je bil torej precej redkobeseden in tako imamo za obdobje njegovega župnikovanja v Senožečah, ki je trajalo kar 40 let, le skopih 27 strani. To se spremeni, ko aprila 1962 v Senožeče pride že omenjeni župnik Šonc, ki je avtor vseh ostalih strani v tretjem zvezku župnijske kronike. Poleg bogatih zapisov in več priloženih časopisnih člankov, osmrtnic, telegramov, različnih vabil in podobnega je v kroniko prvič prilepil tudi fotografijo oz. skupno kar 24 fotografij.

Zadnji, četrti zvezek senožeške župnijske kronike na skupno 51 neoštevilčenih straneh, opisuje dogodke po letu 1968. Tudi v ta zvezek sta zapisovala le dva župnika. Marijan Hrvat in je na prvih 25 straneh zapisoval dogodke, ki so se zgodili od avgusta 1968 do avgusta 1976. Ostalo polovico zvezka je Ivan Furlan zapolnil z opisi dogajanja med avgustom 1976 in avgustom 1982. Oba omenjena župnika sta v kroniko prilepila ali priložila tudi več fotografij, člankov, vabil in podobnega. Kasnejši župnik Franc Raspor sicer ni ničesar zapisal, ampak je v kroniko le priložil nekaj časopisnih člankov. Sedanji župnik Pavel Kodelja pa ni v kroniko niti nič zapisal niti ničesar priložil.

ZGODOVINA SENOŽEČ NA PODLAGI ŽUPNIJSKE KRONIKE

Kot omenjeno, začne senožeško župnijsko kroniko pisati Anton Pokorn leta 1856. Presenetljivo je dejstvo, da Pokorn ne začne pisati kronike z dogodki, ki so se zgodili v času njegovega službovanja, ampak zapiše celotno zgodovino senožeške župnije vse od njene ustanovitve. Od kod je Pokorn črpal zgodovinske podatke, ni navedeno in zato moramo zapise proučevati z ustrezno mero kritičnosti. Le pri dveh odstavkih, pri poglavju o zgodovinskih datumih senožeške fare in pri poglavju o političnih datumih

župnije Senožeče, je podpisan Hitzinger, vendar lahko na podlagi pisave sklepamo, da je njegovo ime zapisal župnik Pokorn.⁶

V kroniki je tako zapisano, da naj bi senožeška župnija izvirala iz hrenoviške dekanije, vendar je Hitzinger mnenja, da bi morali njen nastanek iskati v Tomaju in ne Hrenovicah.⁷ Cono in Volricus Memigliano sta leta 1275 od oglejskega patriarha v fevd dobila grad in vas Senožeče, župnijski patronat na Krasu pa naj bi pripadel tržaškemu škofu. Ob koncu 14. stoletja so si grofje Walsee, kot gospodje Krasa, prisvojili patronat nad kraškimi župnijami in s tem zanetili spor s tržaškim škofom, kar je bilo leta 1437 predloženo baselskemu koncilu in kasneje celo papežu. Ta je leta 1459 potrdil patronat nad kraškimi župnijam tržaškemu kapitlju. Slednji je čez nekaj let sklenil poravnavo z Walseeji, s čimer so ti postali patroni omenjenih župnij, v zameno pa so kapitlju plačevali menzale. Po izumrtju grofov Walsee je prešel cerkveni patronat in zemljiško gospostvo na Krasu na cesarja Friderika IV. Po navedbah *Postojinskega okrajnega glavarstva* naj bi senožeški grad v 16. stoletju pripadel Frankopanom, za njimi pa Lambergom.⁸ Nato pa je leta 1660 patronat nad župnijo skupaj z zemljiškim gospostvom Senožeče prešel na kneze von Porcia.⁹ Župnija Senožeče, ki je nekdanj sodila pod tržaško škofijo, je 29. junija 1831 prešla pod okrilje ljubljanske škofije, vendar pa se je v senožeški župniji še skoraj 20 let ohranil bogoslužni red tržaške župnije.¹⁰

Kljub dolgi zgodovini senožeške župnije je najstarejši zapis v senožeških matičnih knjigah, ki ga sicer najdemo v poročni knjigi, datiran šele s 6. januarjem 1684. Krstna knjiga se začne s 14. januarjem 1684, mrliška pa 20. februarja 1718.¹¹ Da v župnijskem arhivu ni starejših listin Pokorn pripiše dejstvu, da je staro župnišče z župnijskim arhivom pogorelo v uničujočem požaru. Prvotno župnišče naj bi namreč stalo na zemljišču, ki se je še v času

⁶ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 1, 3.

⁷ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 1.

⁸ »Zapis M. Hrvatina povzet po *Postojinskem okrajnem glavarstvu*«, 3.

⁹ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 1, 3.

¹⁰ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 4.

¹¹ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 2.

Pokorna imenovalo Stari farovž in leži pod grajskim gričem. Po Pokornovih navedbah sicer v župnijskem arhivu ne obstaja nobena listina, ki bi se navezovala na obstoj nekdanjega župnišča, vendar od kje naj bi sicer prišlo ime, se sprašuje. Da je staro župnišče res pogorelo, Pokorn sklepa na podlagi ustnih virov in trditev njegovih sodobnikov, ki so se spominjali, kako je župnik nekaj časa stanoval v graščini.¹² Novo župnišče je bilo zgrajeno na nekdanji posesti rodbine Garzarolli, od katerih je zemljišče odkupil knez Porcia in ga namenil župnišču,¹³ na kar nas opominja tudi napis iz leta 1792 nad vhodom na župnijsko dvorišče. Pokorn nam tudi podrobno opiše, kako je izgledala notranjost župnišča v njegovem času.¹⁴

The image shows a page from a historical document, likely a church register or tax list. The title at the top is "DI DOGANA. ALL' ENTRATA." The table below has several columns. The first column contains names, some of which are written in a cursive script. The second column contains numbers. The third column contains the word "DIRETTI". The fourth column contains the word "DIRETTI". The fifth column contains the word "DIRETTI". The sixth column contains the word "DIRETTI". The seventh column contains the word "DIRETTI". The eighth column contains the word "DIRETTI". The ninth column contains the word "DIRETTI". The tenth column contains the word "DIRETTI". The eleventh column contains the word "DIRETTI". The twelfth column contains the word "DIRETTI". The thirteenth column contains the word "DIRETTI". The fourteenth column contains the word "DIRETTI". The fifteenth column contains the word "DIRETTI". The sixteenth column contains the word "DIRETTI". The seventeenth column contains the word "DIRETTI". The eighteenth column contains the word "DIRETTI". The nineteenth column contains the word "DIRETTI". The twentieth column contains the word "DIRETTI".

Na začetnih straneh prvega zvezka župnijske kronike je Pokorn zapisal seznam senožških župnikov (Slika 3), ki ga je sestavil po matriki, ki se začne 6. januarja 1684; seznam iz leta 1395 je bil namreč uničen, najverjetneje v zgoraj omenjenem požaru.¹⁵ Na seznam so se vpisovali tudi kasnejši župniki, manjka le sedanji župnik Pavel Kodelja, ki je v Senožče prišel leta 2002.

Slika 3: Seznam župnikov v Senožecah po matriki z dne, 6. januarja 1684.¹⁶

12 »Kronika župnije Senožče 1856«, 45.

13 »Kronika župnije Senožče 1856«, 45.

14 »Kronika župnije Senožče 1856«, 44.

15 »Kronika župnije Senožče 1856«, 5.

16 »Kronika župnije Senožče 1856«, 5.

Posebno poglavje je župnik Pokorn namenil topografiji Senožeč in okolice.¹⁷ V njem nam predstavi lego župnije, ki je sredi 19. stoletja pripadala deželi Kranjski, in katere ozemlje opiše kot eno samo kotlino, omejeno z vzpetinami, čez katere piha silovita burja. Senožeška župnija je takrat vključevala kraje Senožeče, Laže, Potoče, Dolenja vas, Senadole in Gabrče. Poleg splošnih značilnosti območja so v kroniki opisani tudi vsi kraji v župniji skupaj s svojimi lastnostmi. Ti kraji so bili podvrženi cesarsko–kraljevemu okrajnemu uradu s sedežem v Senožečah, župljani pa so bili skoraj brez izjeme podložniki nekdanjega zemljiškega gospostva Senožeče. Ob koncu leta 1856 je bilo v župniji 2432 prebivalcev, ki so vsi pripadali katoliški cerkvi.

Župnik Anton Pokorn se je potrudil tudi pri zapisih o stanju same župnije v njegovem času ter stanju vseh cerkva v župniji. Kot prvo predstavi farno cerkev sv. Jerneja v Senožečah, katere cerkven patrocinij se še danes obhaja na nedeljo po godu sv. Jerneja, 24. avgusta.¹⁸ Po Pokornovih navedbah se o gradnji cerkve, zidane v obliki križa, ni ohranila nobena listina, vendar sam sklepa, da je bila cerkev leta 1613 sezidana na ruševinah starejše cerkve, hkrati pa ne izključuje niti možnosti, da je bila cerkev na tem mestu zgrajena prvič in se je pred tem kot farna cerkev uporabljala cerkev sv. Roka. V prvi polovici 19. stoletja je cerkev s petimi oltarji doživela več obnov. S freskami so poslikali nov strop, dodali orgle s šestnajstimi registri, obnovili zvonik in zamenjali zvonove. Poleg tega je bilo zgrajeno še novo pokopališče. Nekaj besed Pokorn nameni tudi cerkveni opravi, ki se je uporabljala v župniji, in cerkveni blagajni. Na naslednjih straneh so sicer nekoliko krajše opisane še podružnične cerkve; to so cerkev sv. Urha v Lažah, cerkev Žalostne Matere Božje v Dolenji vasi, cerkev sv. Antona Padovanskega v Gabrčah, cerkev sv. Duha v Senadolah, cerkev sv. Jurija v Potočah in cerkev Device Marije v Senožečah.¹⁹ V Senožečah je bila nekdaj še cerkev sv. Roka, ki je stala na grajskem griču, in cerkev sv. Helene, ki je stala na istoimenskem hribu v bližini Senožeč. Teh dveh cerkva Pokorn v kroniki ne opiše, kar nakazuje, da sta bili sredi 19. stoletja cerkvi že opuščeni in po vsej verjetnosti vsaj deloma tudi porušeni. Z enako vestnostjo je Pokorn naštel še vse obveznosti in pra-

¹⁷ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 6–10.

¹⁸ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 11–16.

¹⁹ »Kronika župnije Senožeče 1856«, 16–39.

vice, ki so jih imeli duhovniki, kaplani, manemisariji, organisti in mežnarji v Senožečah v tistem času.²⁰

V Senožečah je v Pokornovem času delovala župnijska šola s tremi razredi, katere predstojnik je bil kar župnik sam, katehet je bil manemisarij, ostali pouk pa sta poučevala dva šolska pomočnika, saj je bil tedanji učitelj upokojen.²¹ Iz Pokornovih besed lahko sklepamo, da je bilo med letoma 1838 in 1842 zgrajeno ali obnovljeno šolsko poslopje, ki je imelo poleg dveh učilnic še stanovanje za učitelja in še eno stanovanje za njegovega pomočnika.²² Pokorn nameni še nekaj besed šolskemu skladu, ki si je iz leta v leto povečeval, ter plačam šolnikov, za tem pa poglavje o šoli sklene z besedami, da v župniji zaenkrat ni nobene nezakonite šole.²³ Nekaj podatkov o senožeški šoli zasledimo tudi v *Postojinskem okrajnem glavarstvu*, vendar se ti ponekod razlikujejo od navedb v kroniki.²⁴

Zadnje poglavje prvega zvezka župnijske kronike je namenjeno župnijskemu ubožnemu inštitutu. Čeprav so drugi Pokornovi zapisi precej izčrpní in podrobni, o ubožnem inštitutu ni zapisal veliko. Tako izvemo le, da so omenjenemu inštitutu pripadla sredstva senožeških bratovščin, ko so bile te po ukazu Jožefa II. razpuščene, nato navede še nekaj podatkov o višini denarnih sredstev, s katerimi je inštitut razpolagal, na žalost pa ne izvemo ničesar o ustanovitvi in delovanju ubožnega inštituta.²⁵

Pokornovi nasledniki so pisanje župnijske kronike zanemarili in posledično za drugo polovico 19. stoletja nimamo podatkov o dogajanju. Pisanje kronike se je nato zopet začelo v prvih letih 20. stoletja, ko je bil senožeški župnik Ignacij Okorn, vendar lahko na podlagi pisave sklepamo, da on ni avtor prvih zapisov v drugem zvezku kronike, temveč je vse do maja 1916 to počel kasnejši senožeški župnik Janez Bešter.

20 »Kronika župnije Senožeče 1856«, 40–43, 46–53, 61, 62.

21 »Kronika župnije Senožeče 1856«, 54.

22 »Kronika župnije Senožeče 1856«, 55.

23 »Kronika župnije Senožeče 1856«, 56–60.

24 »Zapis M. Hrvatina povzet po *Postojinskem okrajnem glavarstvu*«, 4–6.

25 »Kronika župnije Senožeče 1856«, 63–66.

Prvi list tega zvezka je iztrgan, zato se besedilo na tretji strani začne kar sredi stavka. Po vsej verjetnosti so bile prve vrstice (vsaj delno) namenjene rodbini Garzarolli, saj se z njo začne ohranjeno besedilo kronike. Pisec nam na tem mestu opisuje življenjsko pot Franca plemenitega Garzarollija, ki je imel v Senožečah precej veliko posest, nadaljuje pa z rivalstvom med liberalno usmerjenim Garzarollijem in konservativnim senožeškim županom Zelenom, ki se je začelo že okrog leta 1885, s čimer dobimo vsaj nekaj vpogleda v krajevno dogajanje ob koncu 19. stoletja.²⁶ V letu 1890 je bil za novega senožeškega župana izvoljen Garzarolli. Sprva osebni boj se je sčasoma spremenil v načelnega in ker je župnik Okorn ostal zvest Zelenov pristaš, je Garzarolli začel napadati še župnika in Cerkev nasploh. Tako je veliko zapisov v tem zvezku kronike namenjenih omenjenemu sporu, ki se je vlekel dolga leta in v okviru katerega se je Garzarolli na vse pretege trudil odvrčati ljudi od vere ter cerkvenih dolžnosti.

Z namenom odvrniti župljane od liberalizma je tedaj še kaplan, kasneje pa senožeški župni upravitelj, Jakob Kleindienst, leta 1906 ustanovil Marijino družbo za dekleta.²⁷ V naslednjih letih se je v Senožečah zvrstilo več župnikov oz. župnih upraviteljev, vendar nikomur ni uspelo pritegniti ljudi nazaj v cerkev.

V drugem zvezku kronike prvič naletimo na zapis, da je bilo vlomljeno v senožeško farno cerkev.²⁸ To se je zgodilo 13. aprila 1909, ko so tatovi ukradli dragoceno monštranco, kelih in kanon table. V isto cerkev je bilo v prihodnosti vlomljeno še večkrat, naslednjč že čez eno leto.

Ko je ob koncu leta 1910 v Senožeče prišel nov župnik Janez Bešter, je bil razočaran nad videnim. Da bi ljudi pritegnil h krščanskemu življenju, je uvedel nekaj sprememb pri molitvah, v vseh cerkvah v župnijah je namestil križe, lotil se je popravila pokopališkega zidu, v farni cerkvi je naročil narediti lesen tlak, obenem pa so prekrili še streho pri cerkvi Marije Device.²⁹ Ker

²⁶ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 3.

²⁷ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 5.

²⁸ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 8.

²⁹ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 9–12.

se je župniku zdelo, da daje Marijina družba deklet lep zgled, se je zavzel za gradnjo dvorane, ki bi služila društvenim prireditvam, in ta je bila do jeseni 1912 dokončana.³⁰ V istem letu je sodišče v Senožečah pridobilo novo zgradbo, prav tako je bila tedaj ustanovljena bratovščina presvetega Srca Jezusovega. Prihodnje leto se je ustanovila še Marijina družba za žene, prenovile in pokrile so se podružnične cerkve v Gabrčah, Lažah, Dolenji vasi in Potočah, v farni cerkvi pa so leta 1914 zamenjali orgle.

Iz listov, priloženih drugemu zvezku župnijske kronike, razberemo, kako je v začetku 20. stoletja delovalo senožeško Katoliško slovensko izobraževalno društvo.³¹ Opisana je ustanovitev, oprema, več prireditev društva, nekaj besed je namenjenih tudi njihovem tamburaškemu zboru. Izpostavimo, da društvo ni zamrlo niti med prvo svetovno vojno, ko so članice društva pletle jopiče in slamnata obuvala za vojake.

»Na dan sv. Petra in Pavla zvečer se je raznesla govorica po župniji, da sta bila umorjena v Sarajevu prestolonaslednik Franc Ferdinand, nadvojvoda in njegova soproga vojvodinja Zofija. Vest je bila resnična.«³² S temi besedami Bešter opiše dogodek, ki je postal povod za veliko vojno. Nadalje Bešter precej plastično opiše potek vseh vojnih napovedi, pri čemer opazimo naklonjenost taboru Avstro–Ogrske. Kljub temu lahko dobimo vpogled v mišljenje ljudi in njihovo dožemanje začetka vojne. Poleg medsebojnega obtoževanja, kdo je kriv za vojno, zaznamo predvsem mračnost. Vojna je v ljudeh zbujala strah in župljani so se začeli zatekati k molitvi. Senožejce je po Beštrovih navedbah povsem pretresel prihod prvih beguncev. Strah se je med vaščani še povečal, ko je v vojno vstopila Italija. Prepričani so bili, da avstro–ogrsko vojska ne bo uspela zadržati nasprotnika. Že kmalu so se zaslišali strelj Italijanskih topov, ob čemer so se tresle okenske šipe. Čete vojakov so se skozi vas vrstile ena za drugo. Nekateri so ostale le nekaj dni, druge pa tudi več tednov. Narodnost vojakov je bila različna, najhujši pa so bili Madžari, ki so ljudem nalašč povzročali škodo. Vseskozi sta se poglobljali revščina in lakota.

30 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 13–15.

31 »Kronika Katoliškega slovenskega izobraževalnega društva v Senožečah«.

32 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 20.

Veliko vrednost za preučevanje krajevine ima popis mož in fantov, ki so iz senožeške župnije odšli v vojsko. Župnik Bešter je namreč na sedmih straneh kronike naredil seznam, kjer so navedena imena in priimki vpoklicanih mož, njihov poklic, domača vas s hišno številko, pri nekaterih je dodan še kakšen komentar.³³ Po teh podatkih je iz vseh vasi senožeške župnije v vojsko odšlo skupno kar 211 mož.

V letu 1916 je prišlo do zamenjave senožeškega župnika. Dotedanjega Beštra je nadomestil Ivan Rihar. Tudi on opisuje, da so gmotne in moralne razmere postajale vse težje. Vojakov je bilo vedno več in naselili so se domala v vsaki hiši, vključno z župniščem. Še večje gorje pa je župnijo doletelo, ko je 29. septembra 1916 vojaška oblast prvič zaplenila cerkvene zvonove, ki so jih kasneje pretopili v topove.³⁴ Skupno je bilo cerkvam v župniji odvzetih deset zvonov. Čez slabo leto so bili zvonovi odvzeti še drugič; tokrat je župnija ostala še brez štirih.³⁵

Ko so bili Italijani po oktobrski ofenzivi leta 1917 potisnjeni nazaj, se je vojaštvo začelo umikati iz Senožeč in ljudje so si vsaj nekoliko oddahnili. Ko se je vojna bližala koncu, je bil v Senožečah 27. oktobra 1918 živahen občni zbor izobraževalnega društva, kjer se je zavzeto načrtovalo prihodnje delo. *»Vse je bilo pod vtisom ideje Jugoslavije! A na prvo cvetje je prišla slana!«*³⁶

Prvi dan novembra 1918 je senožeški župnik Rihar naznanil splošni shod mož in mladeničev, da bi se sestavila Narodni odbor in Narodna straža, ki sta imela svoje prostore v sodnijski palači.³⁷ Začelo se je razoroževanje umikajočega vojaštva. Potem pa so 9. novembra iz smeri Divače prišli prvi italijanski vojaki ter zaplenili in pobrali vse zbrano orožje. Že po nekaj dneh so bile umaknjene slovenske zastave, ki so jih zamenjale italijanske. Začele so se prve aretacije moških, zaradi česar so nekateri pobegnili čez demarkacijsko črto v Jugoslavijo. V spor z novo oblastjo je kmalu prišel tudi župnik,

³³ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 21–27.

³⁴ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 32.

³⁵ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 34.

³⁶ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 35.

³⁷ »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 35.

saj ni spoštoval prepovedi pridige. Rihar v svojih zapisih sicer še večkrat omenja nasilje italijanskih vojakov, še posebej nad ženskami.

Italijanski vojaki so kaj kmalu zasedli in oskrunili cerkev Device Marije v Senožečah, v kateri so si uredili skladišče, kasneje so si tam namestili postelje, nekaj časa pa so imeli v njej celo hlev za konje.³⁸ Oskrunjena je bila tudi cerkev v Gabrčah. Že v času vojne so si dvorano katoliškega izobraževalnega društva prisvojili avstro-ogrski vojaki, po vojni pa so si zgradbo prilastili Italijani. V njej so uredili kino ter gledališče in 18. maja 1919 se je odvila prva predstava.³⁹

V prvih dneh leta 1920 so vojaki zapustili Senožeče⁴⁰, vendar s tem ni bilo konec terorja. Italijanske oblasti so izkoristile vsako najmanjšo priložnost, da so lahko ljudi obtožile delovanja proti oblasti. Tako so, na primer uvedli preiskavo proti župniku Riharju samo zato, ker so slavolok, ki so ga postavili ob birmi, okrasili s papirnato verigo iz tribarvnih členov. Enako so zatrli tudi pevce, ki so se peljali skozi Senožeče in med tem prepevali slovenske pesmi. Sčasoma je zamrlo delovanje Marijine družbe deklet in tudi katoliško izobraževalno društvo je bilo skoraj nedejavno.

Že prve dni leta 1921 je župnik Rihar resigniral. Za odhod iz župnije se je odločil, ko je izvedel za vsebino Saintgermainске pogodbe in pogojev za pridobitev italijanskega državljanstva v zasedenih deželah, poleg tega pa je bil pri italijanskih oblasteh na slabem glasu.⁴¹ Za novega senožeškega župnika je bil postavljen Franc Rupnik. Ta se je že kmalu po svojem prihodu lotil popravila farne cerkve, kjer so prekrili streho, obesili nov zvon ter na stranski oltar postavili kip presvetega Srca Jezusovega.

V maju 1921 so potekale volitve v državni zbor v Rimu. Za vse štiri občine senožeške župnije je bilo skupno volišče v Senožečah. Po Rupnikovih besedah je velika večina volila Jugoslovansko narodno stranko, le 11 glasov naj bi

38 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 38, 47–55.

39 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 42.

40 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 56.

41 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 69.

šlo komunistom.⁴² Še ene volitve, prve občinske volitve pod Italijo, pa so bile 15. januarja 1922.⁴³ Na politično prizorišče so takrat stopili mladeniči, ki so se s svojo listo postavili po robu starejšim, in z zmago mlajših se je končalo 33-letno županovanje Franca pl. Garzarollija.

Kot smo omenili že zgoraj, je bilo zadnjih nekaj strani iz drugega zvezka kronike iztrganih in tako začne naslednji senožeški župnik Janez Vilhar pisati nov, tretji zvezek župnijske kronike.

Vilhar je v Senožeče prišel zadnje dni novembra 1922. Svoj prihod pojasni z besedami, da so italijanske oblasti več duhovnikov poslale čez mejo, na zasedeno ozemlje pa so prišli tisti duhovniki, ki so bili rojeni v teh krajih.⁴⁴ Omenili smo že, da je bil Vilhar pri zapisih precej redkobeseden in za medvojno obdobje tako nimamo prav veliko informacij.

Vsekakor so dobrodošli podatki o ljudskih štetjih v letih 1923, 1931 in 1936, kjer je navedeno, da je bilo ob prvem štetju v vseh krajih župnije skupno 1635 oseb, pri naslednjem 1453 oseb in ob zadnjem štetju 1340 oseb.⁴⁵ Zanimiva je tudi navedba, da je ob državnozborskih volitvah aprila 1924 iz senožeške fare 152 ljudi volilo fašiste, 72 Slovence, 84 pa komuniste.⁴⁶ Spodbudna je novica, da je 20. februarja 1927 podružnična cerkev Device Marije, ki so jo oskrunili italijanski vojaki, prejela vojno odškodnino v znesku 2577 lir.⁴⁷ S prejetimi sredstvi so cerkev popravili. Prav tako je bila večja prenova izvedena v farni cerkvi. Izpostavimo še zapis, da je 2. novembra 1930 umrl nekdanji senožeški župan Franc pl. Garzarolli, ob čemer župnik dopiše, da je umrl spravljen z Bogom, čeprav se je toliko let upiral in nasprotoval duhovnikom.⁴⁸

42 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 72.

43 »Kronika župnije Senožeče 1901–1922«, 74.

44 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 1.

45 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 3, 7, 9.

46 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 3.

47 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 5.

48 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 6, 7.

Vse pa ni bilo tako rožnato, saj je nova oblast vseskozi izvajala pritisk in si prizadevala za poitalijančevanje in raznarodovanje ter razvrednotenje slovenskega naroda. Med drugim je leta 1931 zahtevala, da se krščanski nauk poučuje v italijanskem jeziku, ker pa župnik tega ni želel storiti, je bil nauk v šoli povsem prepovedan in Vilhar ga je začel poučevati v cerkvi.⁴⁹

Represija se je nadaljevala oz. celo stopnjevala med drugo svetovno vojno. Tako kot številni drugi slovenski duhovniki je bil tudi senožeški župnik 7. novembra 1940 interniran v Paternopoli.⁵⁰ V času njegove konfinacije ga je nadomeščal Alfred Jug, ki je bolj slabo govoril slovensko in v kroniko ni zapisal ničesar. Dogajanje v času druge svetovne vojne je opisal Vilhar, ko se je 30. septembra 1945 vrnil iz konfinacije.⁵¹ Sprva opiše, kako je do konfinacije prišlo in zanjo obtoži senožeške fašiste, nato pa sicer splošno, vendar precej nazorno prikaže represijo italijanskih oblasti.⁵² V Italijo so bili prestavljeni slovenski učitelji, pa tudi cestarji in železničarji, ljudi so silili k vpisu v fašistične organizacije, prepovedali so poučevanje krščanskega nauka še v zakristiji farne cerkve češ, da se s tem poučuje slovenski jezik, v cerkvi je bilo treba peti v italijanskem jeziku, spremeniti je bilo potrebno celo napise na nagrobnikih. Vilhar v kroniki navede nekaj primerov, ko so oblasti zažgale hiše, ker naj bi njihovi lastniki pomagali partizanom, iz Laž so izselili prebivalce, opisan je tudi dogodek, ko so Nemci v Dolenji vasi šest domačinov postavili pred zid, jih ustrelili, nekatere pa še žive vrgli v zažgano stavbo dopolavora. Veliko vrednost pri preučevanju krajevnega zgodovine pa ima seznam, na katerem je Vilhar skrbno popisal vse tiste domačine, ki so bili v vojnem času ubiti.⁵³

Število prebivalstva na Senožeškem se je še naprej zmanjševalo, kar nam kažejo podatki o ljudskem štetju leta 1946, ko je bilo v celotni župniji Senožeče 1052 ljudi.⁵⁴ Tudi nenaklonjenost oblasti do verskega življenja se

49 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 7.

50 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 12.

51 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 12–19.

52 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 12–16.

53 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 16–19.

54 »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 19.

je ohranila, čeprav se je po vojni oblast zamenjala. Tako je bila med drugim v letu 1948 prepovedana bera, prepovedanih je bilo več procesij, v letu 1952 pa je bil dokončno ukinjen še krščanski nauk v šoli.⁵⁵ S tem, ko se je versko življenje vse bolj ločevalo od države, se tudi zapisi v kroniki začnejo vse bolj posvečati le cerkvenim zadevam.

Že tako redkobeseden župnik Vilhar je po letu 1957 pisanje kronike povsem zanemaril in tako vse do leta 1962 nimamo nobenega zapisa. Aprila omenjenega leta je na njegovo mesto prišel Rado Šonc, saj je Vilhar resigniral. Šonc je že kmalu po svojem prihodu kupil nekaj opreme ter začel z obnavljanjem cerkva in župnišča. Tako je senožeška župnija dobila električno pečico za peko hostij, projekcijski aparat, nekaj duhovniških oblačil, več križev, temeljito so prenovili cerkev v Lažah, vzdrževalna dela so bila izvedena pri farni cerkvi, kjer se je med drugim iz obhajilne mize naredil oltar, v cerkev sta bila dodana dva zvočnika, pred isto cerkvijo pa se je posekalo še nekaj lip in obnovilo stopnice pred njo, preuredilo in obnovilo se je tudi župnišče. Ker nam Šonc vsa obnovitvena dela dokaj natančno opiše in ponekod priloži celo fotografije, so navedbe dragocen vir pri preučevanju zgodovine, saj imamo o tej temi precej malo podatkov iz drugih virov.

Šonc je tudi prvi, ki je župljane peljal na več romanj, kar zabeleži v kroniko ter včasih doda še fotografijo romarjev. Romanja so bila med ljudmi lepo sprejeta in tudi sicer se je začelo versko življenje v župniji nekoliko popravljati, k čemur je verjetno pripomogla tudi uvedba slovenskega jezika pri sveti maši. Prva sveta maša v slovenščini je v Senožečah potekala 7. marca 1965.⁵⁶

Nekaj podatkov o zgodovini kraja izvemo tudi iz zapisa, ki je datiran s 27. avgustom 1967. Ta dan se je v Senožečah obhajalo sv. Jerneja, hkrati pa je potekalo odkritje spomenika padlim borcem, ob čemer so prodajali

⁵⁵ »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 21–27.

⁵⁶ »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 72.

tiskane brošurice o Senožečah.⁵⁷ Naslov knjižice v kroniki sicer ni omenjen, vendar je to najbrž knjižica *Senožeče v borbi in izgradnji*.⁵⁸

Več zapisov je namenjenih prometnim nesrečam, ki so se dogodile v okolici Senožeč, kar nekaj je omemb o smrtih oz. pogrebi cerkvenih dostojanstvenikov, priloženih je tudi več časopisnih člankov. Rado Šonc v svojem zadnjem zapisu v kroniko, ki nosi datum 29. avgust 1968, naznani svoj odhod, s čimer se zaključuje tretji zvezek župnijske kronike.⁵⁹

Za novega senožeškega župnika je bil imenovan Marijan Hrvat. Ta je bil pri zapisovanju župnijske kronike sprva nekoliko redkobeseden, do konca njegovega župnikovanja leta 1976 pa se je to nekoliko spremenilo. Kroniški zapisi nam pričajo, da je tako kot njegov predhodnik tudi Hrvat priredil več romanj, da bi popestril duhovno življenje. Nadaljevala so se tudi obnovitvena dela pri podružničnih cerkvah. Izpostavimo, da so bile poleti 1972 v cerkvi v Dolenji vasi odkrite srednjeveške freske na stropu prezbiterija, za katere je poskrbel restavrator iz Zavoda za spomeniško varstvo Nova Gorica.⁶⁰ Farna cerkev je poleg drugih manjših obnov in novih klopi dobila še nov zvonik, zgrajen v oglejskem slogu. Šele leta 1974 je bila asfaltirana pot od glavne ceste skozi Senožeče do župnijske cerkve, ki je bila vse do tedaj makadamska.

Sredi avgusta 1976 je Hrvat zapustil Senožeče in župnikovanje prepustil Ivanu Furlanu, ki je bil še zadnji, ki je v kroniko dejansko zapisoval. Kot pri predhodniku je večina zapisov posvečenih opisom romanj ter popravilom cerkva in župnišča, v okviru katerih je šlo predvsem za obnove streh. Neprijetna je bila novica, da so v noči s 7. na 8. junij 1981 vlomili v župnijsko cerkev ter odnesli korpus s križa in deset medeninastih svečnikov, starih od 150 do 300 let.⁶¹ Z vidika preučevanja lokalne zgodovine je zanimiva

⁵⁷ »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 97, 98.

⁵⁸ Savnik, Roman, ur. *Senožeče v borbi in izgradnji*. Senožeška pokrajina v preteklosti in sedanjosti. Senožeče: Krajevni odbor ZB NOV, 1967.

⁵⁹ »Kronika župnije Senožeče 1922–1968«, 103.

⁶⁰ »Kronika župnije Senožeče 1968«, 15.

⁶¹ »Kronika župnije Senožeče 1968«, str. 45.

še navedba, ki govori, da je bila 4. julija 1981 v Senožečah proslava ob stoletnici obstoja gasilskega društva.⁶²

Župnik Furlan ob koncu svojega službovanja v Senožečah le kratko zapiše, da je bil 16. julija 1982 z dekretom premeščen v Tomaj. Novemu župniku zaželi veliko sreče in božjega blagoslova,⁶³ s čimer se zaključi tudi kronika senožeške župnije. Po Furlanu je v Senožeče prišel župnik Franc Raspor, ki je v kraju ostal kar 20 let, vendar v kroniko ni zapisal niti besede, vseeno pa je vanjo le vložil nekaj časopisnih člankov. Nekaj člankov je namenjenih posvetnim temam, dva sta posvečena blagoslovu zvonov v Lažah, eden govori o župnikovem življenju, naslednji opisuje obeležitev diamantne maše nekdanjega senožeškega župnika Alfreda Juga in domačina Franca Koritnika, zadnji pa govori o blagoslovu novega kipa sv. Marjete, ki je bil postavljen v cerkvi sv. Duha v Senadolah. V slednjem je omenjen odhod Rasporja iz župnije, kar je tudi edini zapis o koncu njegovega župnikovanja v Senožečah. Za njim je vodenje senožeške župnije prevzel Pavel Kodelja, ki pa zaenkrat v kroniko ni zapisal še ničesar, prav tako ni priložil nobenega časopisnega članka oz. kakršnega koli drugega zapisa. Pisanje senožeške župnijske kronike je tako zamrlo, mogoče pa se čez čas zopet obudi in nam postreže z novimi podatki o razvoju kraja.

ZAKLJUČEK

Morda bi sprva najprej pomislili, da gre pri župnijski kroniki le za nek spisak župnikovih opravil, vendar nam ti zapisi ponujajo veliko več informacij za preučevanje krajevnega zgodovine, kar smo v članku poskušali dokazati na primeru župnijske kronike iz Senožeč.

Med preučevanjem župnijske kronike lahko seveda opazimo, da je vsak izmed župnikov zapisoval in poudarjal različne stvari. Nekateri so se veliko bolj osredotočali le na duhovno življenje, drugi so vključili tudi dogodke, ki z vero nimajo veliko skupnega. Nekateri so bili tudi precej bolj »zgovorni«

62 »Kronika župnije Senožeče 1968«, str. 46, 47.

63 »Kronika župnije Senožeče 1968«, str. 51.

kot drugi. Prav tako vsi podatki niso vedno dobesedno napisani, ampak se skrivajo med vrsticami.

Ob branju zapisov pa ne smemo pozabiti, da so dogodki predstavljeni na način, ki je ustrezal duhovnikom ter posredno tudi katoliški Cerkvi in tako ne gre vedno za objektivna dejstva. Posebej opazna je pristranskost pri opisovanju spora med liberalci na eni in župnikom ter ljudmi, ki so odkrito priznavali vero, na drugi strani. Preučevanja se moremo torej lotiti z veliko mero kritičnosti in distance ter ne smemo kar takoj verjeti vsem navedbam. Vsekakor pa je župnijska kronika lahko dragocen vir in dobra odskočna deska za raziskovanje zgodovine nekega kraja ter njegove okolice.

VIRI IN LITERATURA

Franetič, Elena. »Snožejci kukr je župnik napisou. Senožeče skozi župnijsko kroniko.« Magistrsko delo, Filozofska fakulteta UL, 2019.

»Postojnsko okrajno glavarstvo: zemljepisni in zgodovinski opis.« Postojna: R. Šeber, 1889, 107–117. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-5IBYD6BJ/d48b148e-4d6b-4fd1-91b7-d86002cea589/PDF> (dostop: maj 2019).

Savnik, Roman, ur. *Senožeče v borbi in izgradnji. Senožeška pokrajina v preteklosti in sedanjosti*. Senožeče: Krajevni odbor ZB NOV, 1967.

Število prebivalcev v Senožečah 1. januarja 2020. <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8857> (dostop: februar 2021).

Župnijski arhiv Senožeče:

»Kronika Katoliškega slovenskega izobraževalnega društva v Senožečah«,

»Kronika župnije Senožeče 1856«,

»Kronika župnije Senožeče 1901–1922«,

»Kronika župnije Senožeče 1922–1968«,

»Kronika župnije Senožeče 1968«,

»Zapis M. Hrvatina povzet po *Postojnskem okrajnem glavarstvu*«.

POVZETEK

V pričujočem članku je predstavljena kratka zgodovina Senožeč na podlagi zapisov iz tamkajšnje župnijske kronike. Ta je zapisana v štirih zvezkih velikosti A4 formata. Prvi zvezek je zapisan v pisani gotici in nemškem jeziku, preostali trije zvezki pa so pisani v slovenščini, dodani so jim tudi časopisni članki, fotografije, vabila na misijone in podobno.

Čeprav se zapisovanje senožeške župnijske kronike začne šele leta 1856, takratni župnik Pokorn v kroniki opiše tudi starejše dogajanje. Tako je v prvem zvezku opisana zgodovina fare vse od njene ustanovitve, nadalje je predstavljena topografija kraja in okolice, opisano je stanje vseh cerkva v župniji, naštete so obveznosti in pravice duhovnika, kaplana, manemisarija, organista in mežnarja, predstavljena je župnijska šola, na koncu pa je nekaj navedb o Župnijskem ubožnem inštitutu. Pri prvem zvezku velja še posebej izpostaviti seznam, na katerem so zapisani senožeški župniki. Preostali trije zvezki niso tako sistematično urejeni, ampak nam v kronološkem zaporedju predstavljajo krajevno dogajanje. V začetnih zapisih drugega zvezka, ki se začne z letom 1901, je poudarjen spor med liberalno usmerjenim Garzarollijem in konservativnim županom Zelenom, kar je kasneje preraslo v načelni boj uperjen proti župniku oz. Cerkvi nasploh. V času prve svetovne vojne iz zapisov razberemo strah, bedo in težek položaj vaščanov. Dragocen vir za preučevanje krajevine zgodovine je seznam vseh vpoklicanih moških, ki so iz senožeške fare odšli na različna bojišča. Stiska ljudi se je v obdobju med obema vojnama še povečala zaradi raznarodovalne politike nove oblasti, vendar je bil takratni senožeški župnik precej redkobeseden in tako nimamo prav veliko podatkov o dogajanju v kraju. Med drugo svetovno vojno je bil senožeški župnik konfiniran, zato je o dogajanju med vojno pisal šele po svoji vrnitvi v Senožeče ob koncu vojne. V kroniko je zapisal tudi seznam vseh domačinov, ki so v vojni izgubili življenje. V obdobju po vojni se veliko kroničarskih zapisov posveča »manjšim« krajevnim dogodkom, kot so npr. prometne nesreče v okolici, in romanjem, ki so jih začeli organizirati senožeški župniki. Za preučevanje krajevine zgodovine pa so mogoče nekoliko bolj zanimivi opisi obnov župnišča in vseh

cerkva v župniji. Pisanje senožeške župnijske kronike je zamrlo na prelomu 21. stoletja, s prihodom sedanjega senožeškega župnika.

Kot je razvidno iz članka, so nekateri dogodki, opisani v kroniki, omejeni le na kraj in niso tako zanimivi za preučevanje, spet drugi zapisi pa nakazujejo na precej širše procese, ki so se odvijali v določenem obdobju. Prav tako niso bili vsi avtorji zapisov enako »zgovorni«. Poleg tega moramo biti pri proučevanju kronike dovolj kritični, saj so zapisi na določenih mestih precej pristranski. Kljub temu pa je župnijska kronika vsekakor lahko odličen vir ali vsaj odskočna deska za preučevanje zgodovine kraja in njegove okolice.